

**ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์
จังหวัดนครนายก**
**Academic Leadership of School Administrators at Siriwat Vocational
College, Nakhon Nayok Province.**

นันทิชา วงษ์บัวงาม¹ และวิรัลพัชร วงศ์วัฒน์เกษม²

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nanticha Wongbuangam¹ and Wiralpath Wongwatkasem²

Nakornratchasima College

Corresponding Author E-mail.com: nongpot10@gmail.com

(Received: 30 December, 2025 ; Edit: 31 December, 2025; accepted: 31 December, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดนครนายก และ 2) ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก ประชากร คือ บุคลากรในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก ประจำปีการศึกษาที่ 2567 จำนวน 36 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีผลงานดีเด่น จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.67 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการศึกษภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก จำแนกออกได้เป็น 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา การบริหารและจัดการด้านวิชาการ และการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้

คำสำคัญ : การส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา, วิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์

Abstract

This research aimed to 1) study the academic leadership of school administrators in vocational colleges in Nakhon Nayok Province, and 2) study approaches to promoting academic leadership among school administrators in Siriwat Vocational College, Nakhon Nayok Province. The population consisted of 36 personnel at Siriwat Vocational College, Nakhon Nayok Province, during the 2024 academic year. The informants for the study on academic leadership approaches of school administrators in Siriwat Vocational College, Nakhon Nayok Province, were 7 outstanding school administrators. The research instrument was a 5-level Likert scale questionnaire with a content validity index between 0.67 and 1.00 and a reliability coefficient of 0.89. Statistical analysis included percentages, means, standard deviations, and the t-test.

The research findings revealed:

1. The study of the level of promotion of academic leadership among school administrators in Siriwat Vocational College, Nakhon Nayok Province.
2. The study of the academic leadership of school administrators in Siriwat Vocational College, Nakhon Nayok Province. It can be categorized into three key areas: defining the school's vision and mission, academic administration and management, and creating a conducive learning environment.

Keywords: Promoting academic leadership, school administrators, at Siriwat Vocational College.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงนับว่ามีความสำคัญ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการเน้นกิจกรรม การเรียนการสอน แก่ไขการจัดการเรียนการสอนเป็นความสามารถในมน้ำวุงใจหรือขึ้นำบุคลากรในสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจและตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา การส่งเสริม และสนับสนุนกลุ่มเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย นำความรู้ ทักษะต่างๆ มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่กำกับติดตามให้บุคลากรทำงานเป็นระบบ แน่แนวประสานงานให้ความสะดวก สร้างความเชื่อมั่น ความนับถือ กำลังใจและความอบอุ่นในการร่วมงาน ดูแลให้ความช่วยเหลือ ให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ปรียาภรณ์ เรื่องเจริญ (2560: 24) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่จะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการใช้โอกาส ใช้ความเป็นผู้นำอย่างเต็มศักยภาพและหันมาทุ่มเทให้กับงานบริหารโรงเรียนเป็นหลัก ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อบรรยากาศของสถานศึกษาเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ ในขณะที่เดียวกัน Davis and Thomas (1989: 21) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ บทบาทสำคัญต่อผู้บริหารที่เน้นกิจกรรมในด้านการเรียนการสอนและการ

ปฏิบัติงานในห้องเรียนของครู ตลอดจน Dimmock & Walker (2005) กล่าวถึง ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อดำเนินการให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นตำแหน่งที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออย่างมากจากครู ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูน การเรียนรู้ของนักเรียนด้วย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้แบ่งการบริหารงานในสถานศึกษา ออกเป็น 4 งาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งการบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักของสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดที่จัดขึ้นในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความชำนาญ มีความรู้ความสามารถในการอำนวยความสะดวกตลอดจนการติดตามกำกับดูแลการดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) การบริหารจัดการงานวิชาการของสถานศึกษาให้สำเร็จจะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการเรียนการสอนและติดตามประเมินผลและปรับปรุงให้มีคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน การส่งเสริมให้บุคลากรมีการผลิตและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีการวัดประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อทดสอบความรู้ ความสามารถและพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดของหลักสูตร เน้นการประเมินตามสภาพจริง และดำเนินการนิเทศตามแผนการนิเทศการศึกษาเพื่อติดตาม ช่วยเหลือปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพ เพื่อให้ นักเรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมาย

การศึกษาอาชีวศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนากำลังคนให้มีทักษะและความเชี่ยวชาญตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่เน้นการพัฒนานคนไทยให้มีคุณภาพ คุณธรรม และทักษะที่จำเป็นต่อศตวรรษที่ 21 ในบริบทการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic Leadership) ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาสถานศึกษา การศึกษาของ Hallinger และ Murphy (1985) ชี้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา 2) การบริหารและจัดการด้านวิชาการ และ 3) การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้

จากการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในปีการศึกษา 2565 พบว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษามีคะแนนด้านการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านภาวะผู้นำทางวิชาการยังมีจุดที่ต้องพัฒนา ทั้งการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การนิเทศการสอน และการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย

วิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก เป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง จากรายงานการประเมินตนเอง (SAR) และการสอบถามบุคลากร พบว่า ยังมีความต้องการให้ผู้บริหารเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการศึกษา การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนา

จากสภาพความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นอย่างดี เพื่อเป็นผู้นำและสร้างพลังความร่วมมือกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพ และเพื่อ

ยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรและเป้าหมายของสถานศึกษาให้สูงขึ้น เป็นไปตามความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บุคลากรในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก ประจำปีการศึกษาที่ 2567 จำนวน 36 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีผลงานดีเด่น จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา 2) การบริหารและจัดการด้านวิชาการ และ 3) การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
2. แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถาม

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับพัฒนาโมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ได้รับ การยอมรับอย่างกว้างขวาง แบ่งองค์ประกอบหลักออกเป็น 3 ด้าน ตามแนวคิด Hallinger และ Murphy (1985) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2553: 74 – 84)

3. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยการพัฒนาแบบสอบถามมาจากของอัจฉรา วงศ์มณฑา และคณะ (2564) ศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและพบว่าการประยุกต์ใช้โมเดลนี้ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและภาคีเครือข่าย เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน

4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในวิทยาลัยเทคนิคนครนายก อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษานครนายก

8. คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจำนวน 15 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ .89

9. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ และดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์จำนวน 3 ข้อ

2. นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

3. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) มีค่าเท่ากับ 1.00

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ศึกษาต่อไป
การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 36 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับการศึกษาและระยะเวลาการทำงานของประชากรที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายกโดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
		\bar{X}	S.D.		
1	การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา	4.14	0.71	มาก	2
2	การบริหารและจัดการด้านวิชาการ	3.80	0.83	มาก	3
3	การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้	4.32	0.65	มากที่สุด	1

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับ ที่
		\bar{X}	S.D.		
	ภาพรวม	4.09	0.73	มาก	

ตารางที่ 1 แสดงว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวิวัฒน์ จังหวัดนครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.73) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.32$, S.D.=0.65) รองลงมาคือด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.71) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือด้านการบริหารและจัดการด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.83)

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวิวัฒน์ จังหวัดนครนายก

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวิวัฒน์ จังหวัดนครนายก พบว่าแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา การบริหารและจัดการด้านวิชาการ และการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละด้านมีแนวทางการดำเนินงานที่แตกต่างกันไปตามบริบทของสถานศึกษา

ด้านที่ 1 การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ที่มีความชัดเจน มุ่งเน้นอนาคต และสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ ตลอดจนความต้องการแรงงานของท้องถิ่น การกำหนดพันธกิจควรมีความสอดคล้องและสามารถปฏิบัติได้จริง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกัน อีกทั้งผู้บริหารควรสื่อสารวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างต่อเนื่องและชัดเจนให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้าใจในทิศทางเดียวกัน และมีการทบทวนปรับปรุงเป็นระยะเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

ด้านที่ 2 การบริหารและจัดการด้านวิชาการ ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและมาตรฐานวิชาชีพ โดยส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียน ควบคู่กับการจัดการประเมินผลที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นอกจากนี้ ผู้บริหารควรจัดระบบนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้คำแนะนำและสนับสนุนครูผู้สอน รวมถึงสนับสนุนการทำวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนอย่างยั่งยืน

ด้านที่ 3 การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารควรจัดให้มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม สะอาด ปลอดภัย และทันสมัย ตลอดจนพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีการเรียนรู้ให้เพียงพอและทันต่อความก้าวหน้าของวิทยาการ นอกจากนี้ควรสร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ที่อบอุ่น ส่งเสริมความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร และนักเรียน รวมถึงจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน เช่น การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การ

บริการวิชาการแก่ชุมชน และโครงการจิตอาสา ทั้งนี้การปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้จะช่วยทำให้บุคลากรและผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป การส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในทั้งสามด้านดังกล่าว ถือเป็นแนวทางที่ช่วยให้สถานศึกษามีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน มีคุณภาพการบริหารจัดการด้านวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างแท้จริง ส่งผลให้ผู้เรียน ครู และบุคลากรในสถานศึกษามีพัฒนาการที่ดี และสถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดนครนายกผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารและจัดการด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัด นครนายก ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและครู อาทิ การสนับสนุนทรัพยากรทางการเรียน การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการส่งเสริมให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน จึงส่งผลให้ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ขณะเดียวกัน การที่ด้านการบริหารและจัดการด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อาจเนื่องจาก การดำเนินงานทางวิชาการมีขั้นตอนที่ซับซ้อน ต้องอาศัยการวางแผนและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งอาจมีข้อจำกัดด้านบุคลากรหรือเวลาในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนและการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีวศึกษาและความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งอาจทำให้ผลการประเมินด้านนี้ต่ำกว่าด้านอื่นแม้อยู่ในระดับมากก็ตาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เข็มนิษฐา พิมพ์ชื่น และ กัลป์มณ อินทุสุต (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของนายพุดนันทน์ แสงสิริวัฒน์ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิริวัฒน์ จังหวัดนครนายก สามารถดำเนินการได้ใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาที่ชัดเจนและสอดคล้องกับนโยบาย รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม การบริหารและจัดการด้านวิชาการที่มุ่งพัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อความต้องการตลาดแรงงาน ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสอน ควบคู่กับระบบประเมินผลและนิเทศที่มีคุณภาพ และการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านกายภาพ บรรยากาศ และการจัด

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของทั้งครูและนักศึกษาทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างรอบด้าน ทั้งการวางแผนเชิงนโยบาย การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้ ทำให้แนวทางดังกล่าวสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อคุณภาพทางวิชาการของสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมล ภูมิชัยเสถียร และประพันธ์ ธรรมไชย (2568) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด 5 ด้านนั้น มุ่งเน้นไปที่การสร้างผู้นำที่เข้มแข็งและมีวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและรอบด้าน โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน การพัฒนาหลักสูตรและการสอนที่สอดคล้องกับบริบท การใช้นิเทศและประเมินผลเพื่อการพัฒนา การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ช่อพุด รุ่งอรุณ และธีระวัฒน์ มอนโรสง (2563) ได้ทำวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ข้อเสนอแนะดังนี้ 1) บทบาทการประเมินผลการทำงานของครู ผู้บริหาร ต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถรอบด้านเพื่อให้คำปรึกษาแก่ครูได้ในทุกเรื่อง 2) บทบาทการสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ ผู้บริหารควรจัดแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก 3) บทบาท การบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารควรจัดประชุมเพื่อให้ครูเข้าใจหลักสูตรก่อนนำไปใช้จริง 4) บทบาทการตั้งความคาดหวังสูง ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ เห็นคุณค่า และให้กำลังใจครูในการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการสู่สาธารณชน 5) บทบาทการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารควรมีการนิเทศการสอน รวมถึงสอบถามความต้องการพัฒนาของครูเพื่อให้ครูได้พัฒนาการสอนตรงกับจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง 6) บทบาทการมีวิสัยทัศน์ ควรกำหนดนโยบายที่ปฏิบัติได้จริง และ 7) บทบาทการสร้างทีมงาน ผู้บริหารควรจัดบรรยากาศในการทำงานให้น่าอยู่และน่าทำงาน ซึ่งผลการวิจัยจะเป็น ประโยชน์ต่อผู้บริหารในการสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาบทบาทผู้นำทางวิชาการของตนเองต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 พัฒนาและต่อยอดจุดแข็งควรส่งเสริมการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย และการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

1.2 เสริมด้านเทคโนโลยีการศึกษาผู้บริหารควรเพิ่มการสนับสนุนการใช้สื่อดิจิทัลและนวัตกรรมการเรียนการสอนให้ครูใช้ได้จริงในชั้นเรียน รวมทั้งจัดอบรมพัฒนาทักษะดิจิทัลแก่บุคลากร

1.3 เพิ่มประสิทธิภาพการติดตามและประเมินผลควรพัฒนาระบบติดตามผลการเรียนของนักศึกษาให้เป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนแก้ไขจุดอ่อนอย่างตรงจุด

1.4 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาผู้บริหารควรมีการทบทวนและสื่อสารวิสัยทัศน์พันธกิจอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง

1.5 ด้านการบริหารและจัดการวิชาการ ควรพัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน สนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียน และใช้รูปแบบการประเมินผลที่หลากหลายเพื่อสะท้อนสมรรถนะที่แท้จริงของผู้เรียน

1.6 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ควรปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสื่อการเรียนรู้ให้ทันสมัย ควบคู่กับการจัดกิจกรรมเสริมทักษะวิชาชีพและโครงการจิตอาสา เพื่อสร้างแรงจูงใจและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหลายแห่ง หรือเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ครอบคลุมและนำไปใช้ประโยชน์ในระดับนโยบายได้กว้างขึ้น

2.2 นอกจากการใช้แบบสอบถาม ควรมีการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสังเกตพฤติกรรมจริงของผู้บริหาร ครู และนักเรียน เพื่อให้เข้าใจบริบทและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างรอบด้าน

2.3 ควรมีการพัฒนาโปรแกรมหรือโมเดลการส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เช่น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และนำไปทดลองใช้จริง จากนั้นประเมินผลสัมฤทธิ์เพื่อปรับปรุงและขยายผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เข็มนิษฐา พิมพ์ชื่น, & กัลป์ยมน อินทุสุต. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 23(2), 45–60.
- ช่อพุด รุ่งอรุณ, & อีระวัฒน์ มอนไธสง. (2563). แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 11(1), 89–104.
- กมล ภูมิชัยเสถียร, & ประพันธ์ ธรรมไชย. (2568). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 18(1), 1–17.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2565). *รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.